

Usposabljanje vodij šol na Slovaškem: zahteve in pogoji

Mária Pisoňová in Alena Hašková

Uvod

Dandanes večina evropskih držav poskuša poiskati nove modele strokovnega razvoja učiteljev v okviru vseživljenjskega učenja, vključno z različnimi načini strokovnega razvoja vodij šol. Slovaška republika v tem ni nikakršna izjema. Na Slovaškem so osnovne zahteve in pogoji v zvezi s kompetencami in zaključenim izobraževanjem vodij šol določeni z nedavno sprejetim Učiteljskim zakonom (Zákon č. 317/2009). Zakon določa različne vrste nadaljnega izobraževanja in usposabljanja pedagoških in strokovnih delavcev glede na različne kategorije tako pedagoških kot strokovnih delavcev in njihovega kariernega sistema.

V prvem delu članka predstavlja strateške dokumente, ki so služili kot osnova za oblikovanje novega Učiteljskega zakona. Na podlagi podkategorij pedagoških in strokovnih delavcev in njihovih zakonsko uvedenih kariernih položajev raziskuje zakonske zahteve za opravljanje dela vodje šole.

V nadaljnjem besedilu na kratko predstaviva glavne vrste nadaljnega izobraževanja in usposabljanja skupaj s specifikacijo ciljnih skupin in natančneje pojasniva izobraževanje šolskega vodstva (izobraževanje za funkcijo/položaj) in izobraževanja šolskega vodstva za inovacije (izobraževanje za inovacije) kot vrste nadaljnega izobraževanja in usposabljanja, namenjena vodjem šol (tj. ravnateljem, pomočnikom ravnatelja, vodjem praktičnega izobraževanja, glavnim vzgojiteljem in vodjem strokovnih ustanov).

Članek zaključiva s primerom usposabljanja za vodenje šol in usposabljanja vodij šol za inovacije – s programom za vodje vrtcev, pri pripravi in izvajanju katerega je delno sodelovala tudi Univerza filozofa Konstantina v Nitri.

Trenutne potrebe po strokovnem razvoju učiteljev in njihov odsev v zakonodaji

V skladu s priporočili in šolsko politiko EU slovaška vlada in Ministrstvo za šolstvo, znanost, raziskave in šport posvečata veliko

pozornosti vseživljenjskemu učenju učiteljev in drugih strokovnih delavcev v šolstvu. To vprašanje je postalo sestavni del sedanje reforme slovaškega sistema izobraževanja. Rezultati so večinoma osnovani na zaključkih mednarodnih in državnih dokumentov, kot so:

- Lizbonska strategija iz leta 2000,
- Nacionalni program reform v Slovaški republiki v obdobju 2008–2010,
- Strateški okvir za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 2010),
- Nacionalni program kakovosti v Slovaški republiki v obdobju 2009–2012.

Priporočila in zaključki omenjenih dokumentov skupaj z osnovnimi elementi in strateškimi cilji zasnove strokovnega razvoja učiteljev v kariernem sistemu iz leta 2006 se odražajo tudi v novo sprejetem tako imenovanem Učiteljskem zakonu (Zákon č. 317/2009). S ciljem podpore učiteljem pri podiplomskem izobraževanju in nadaljnjem strokovnem razvoju je zakon korenito spremenil pogoje vseživljenjskega izobraževanja učiteljev (pa tudi strokovnih delavcev v šolstvu).

Učiteljski zakon s ciljem povečevanja strokovnih kompetenc in kakovosti učiteljev in drugega osebja, zaposlenega v šolah in šolskih ustanovah, ureja:

- pravice in dolžnosti pedagoških in strokovnih delavcev (npr. pravice in obveznosti šolskih psihologov, socialnih pedagogov, specialnih pedagogov, kurativnih/terapevtskih pedagogov, logopedov),
- pogoje njihovih aktivnosti poučevanja in opravljanja strokovnih aktivnosti,
- zahteve po nadaljnjem strokovnem razvoju,
- karierno napredovanje, tj. karierne stopnje in položaji,
- sistem certifikatov (tako za pedagoške kot strokovne delavce),
- sistem nadaljnega izobraževanja in usposabljanja (v smislu vsebine, obsega, administracije in načinov zaključka/pridobitve diplome za vsako vrsto nadaljnega izobraževanja in usposabljanja),
- akreditacijo programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja,

- vlogo in naloge Akreditacijske komisije za nadaljnje izobraževanje in usposabljanje pedagoških in strokovnih delavcev,
- kreditni sistem za vsako vrsto nadaljnega izobraževanja in usposabljanja ter opravljanja posebnih aktivnosti pedagoških in strokovnih delavcev.

Novi Učiteljski zakon lahko ovrednotimo kot poskus zakonodajnega spopada s trenutnimi zahtevami po kakovosti učiteljev in drugega osebja, zaposlenega v šolah in šolskih ustanovah. Zakon definira karierni sistem učiteljev vključno s kariernimi potmi in postopki, uvaja sistem nadaljnega izobraževanja in usposabljanja učiteljev na podlagi kreditnih točk in poskuša uvajati strokovne standarde, ki definirajo zahteve po strokovnih kompetencah pedagoških in strokovnih delavcev v šolah in šolskih ustanovah.

Položaj vodje šole

Učiteljski zakon na Slovaškem loči med šolami in šolskimi ustanovami ter tudi med dvema kategorijama šolskih uslužbencev – pedagoškimi delavci in strokovnimi delavci. Šolske ustanove navadno delujejo ločeno od šol in ponujajo npr. posebno pedagoško znanje, svetovanje in podporo otrokom. Pedagoški delavci so kategorija učiteljev, med katere spadajo tudi vzgojitelji, asistenti učiteljev, nadzorniki praktičnega izobraževanja, predavatelji, trenerji in učitelji petja. Med strokovne uslužbenke spadajo šolski psihologi, socialni pedagogi, specialni pedagogi, kurativni/terapevtski pedagogi in logopedi. Zakon za obe kategoriji delavcev določa položaj vodij šol. Pri tem velja opozoriti, da se pojem *vodje šole* (oziroma splošno *vodja*) na Slovaškem uporablja v širšem kontekstu vodenja posameznikov, ne le v smislu osebe z najvišjim formalnim položajem direktorja. V tem primeru vodje šol torej niso le ravnatelji. Med vodje šol v tem smislu (v skladu z zakonom in terminologijo, ki se uporablja na Slovaškem) spadajo ravnatelj, pomočnik ravnatelja, vodja praktičnega usposabljanja, glavni vzgojitelj in vodja strokovnih služb. Za potrebe zakona so vsi naštetih vodje šol.

Z zakonom določen karierni sistem loči med funkcionalnimi vodstvenimi položaji in specialnimi položaji. Položaj vodje šole je (funkcionalni) vodstveni položaj. Funkcionalni specialni položaj je položaj učitelja – strokovnjaka, ki je lahko razredni učitelj, svetovalec za vzgojo, karierni svetovalec, mentor učiteljev začetnikov, vodja predmetne komisije/aktiva, vodja didaktičnega združenja/društva, koordinator za informatiko ali prevzame katerega od

drugih položajev, povezanih s specialnimi aktivnostmi učiteljev.

Oseba na položaju vodje šole mora izpolniti več zahtev, med katere spadajo:

- primernost za kariero učitelja oziroma primernost za določeno strokovno delo (v ustrezni kategoriji ali podkategoriji),
- pridobitev prvega certifikata,
- predhodne pedagoške izkušnje oziroma izkušnje v ustreznem strokovnem delu (najmanj pet let),
- zaključeno (funkcionalno) usposabljanje za vodjo šole pred koncem tretjega leta po imenovanju na vodstveni položaj.

Usposabljanje za vodjo šole, omenjeno v zadnji zahtevi, je vrsta nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja, namenjenega predvsem vodjem šol. Vodja šole mora najprej zaključiti izobraževanje za vodjo šole (funkcionalno izobraževanje) in nato inovacijsko izobraževanje za vodenje šole (funkcionalno inovacijsko izobraževanje), saj sta to pogoja za delo na vodstvenem položaju.

Pridobitev prvega certifikata pomeni, da lahko za položaj vodje šole kandidira le oseba, ki je že pridobila prvi certifikat. Proces pridobitve certifikata predstavlja način za preverjanje pridobljenih kompetenc, potrebnih za ustrezno kategorijo v sistemu pedagoških ali strokovnih delavcev. Pedagoški ali strokovni delavec lahko pridobi certifikat le v kategoriji ali podkategoriji, v katero je vključen. Učitelj, na primer, lahko pridobi certifikat le na področju poučevanja šolskega predmeta, za katerega je usposobljen. Proces pridobitve certifikata je sestavljen iz ustnega izpita in zgovora pisnega dela. Strokovni ali pedagoški delavec lahko pristopi k pridobitvi certifikata le, če je v okviru nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja pridobil 30 kreditnih točk ali opravil 60 ur pripravljalnega (uvajalnega) usposabljanja za certifikat ali pridobil 60 kreditnih točk.

Izpolnjevanje pogoja *primernosti* pomeni, da je kandidat za vodjo šole ustrezno usposobljen za poučevanje ali opravljanje specifične strokovne dejavnosti v ustrezni kategoriji ali podkategoriji pedagoškega ali strokovnega dela. Vrsta izobrazbe, ki je potrebna za opravljanje pedagoških ali strokovnih aktivnosti, je določena z zakonom za posamezne tipe šol/šolskih ustanov.

Usposabljanje vodij šol

Pedagoški in strokovni delavci so se dolžni izobraževati v okviru vseživljenjskega učenja. Zakon o pedagoških in strokovnih delav-

cih določa šest glavnih vrst nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja pedagoških in strokovnih delavcev. To so:

- izobraževanje za uvajanje in prilagajanje,
- izobraževanje za uresničevanje,
- izobraževanje za inovacije,
- izobraževanje za specializacijo,
- izobraževanje za vodenje v šolah,
- izobraževanje za pridobitev kvalifikacije.

Z nadaljnjim izobraževanjem in usposabljanjem pedagoški in strokovni delavci bodisi izpolnjujejo zahteve za imenovanje v določen naziv ali na določen položaj ali pa posodablajo svoje strokovne kompetence.

Izobraževanje za uvajanje in prilagajanje zagotavlja podporo učiteljem in strokovnim delavcem začetnikom pri oblikovanju strokovnih kompetenc, ki jih potrebujejo za izvajanje aktivnosti neodvisnega učitelja ali strokovnega delavca. Izobraževanje za uvajanje in prilagajanje se izvaja pod nadzorom mentorja in traja od treh mesecev do enega leta.

Izobraževanje za uresničevanje pomaga učiteljem in strokovnim delavcem vzdrževati strokovne kompetence na primerni ravni za standardno izvajanje aktivnosti v nenehno se spreminjajočih okoliščinah. Izobraževanje za uresničevanje pa je lahko tudi del priprave učiteljev in strokovnih delavcev na pridobitev certifikata. Progami izobraževanja za uresničevanje trajajo od 20 do 60 akademskih ur v največ 10 mesecih.

Izobraževanje za inovacije pomaga posodabljati in izboljševati strokovne kompetence, potrebne za izvajanje standardnih aktivnosti poučevanja in strokovnega dela. Lahko pa je tudi del priprave na pridobitev certifikata. Izobraževanja za inovacije navadno trajajo od 60 do 110 akademskih ur v 12 mesecih.

Izobraževanje za specializacijo je namenjeno oblikovanju strokovnih kompetenc, potrebnih za izvajanje specializiranih aktivnosti pedagoških in strokovnih delavcev. Usposabljanja v okviru izobraževanja za specializacijo obsegajo od 100 do 160 ur v 18–48 mesecih, odvisno od vrste specializacije.

Izobraževanje za vodenje v šolah (imenovano tudi izobraževanje za funkcijo oziroma položaj) je namenjeno pedagoškim in strokovnim delavcem, ki delajo v vodstvu šol in šolskih ustanov. Ti v okviru izobraževanja pridobijo potrebno znanje, spretnosti in sposobnosti za opravljanje svojih vodstvenih dolžnosti. Takšna uspo-

sabljanja trajajo od 160 do 200 ur v največ 24 mesecih. Organizirajo se lahko deloma v obliki mešanega učenja, toda neposredno usposabljanje z obvezno prisotnostjo pri procesu poučevanja mora obsegati najmanj 100 akademskih ur.

Izobraževanje za pridobitev kvalifikacije je namenjeno dokončanju izobraževanja delavcev, ki le-tega še niso zaključili, ali tistim, ki želijo razširiti svoje znanje, npr. za izpolnitev zahtev po usposobljenosti za poučevanje dodatnega šolskega predmeta. Programi izobraževanja za pridobitev izobraževanja navadno trajajo 200 akademskih ur v 24 mesecih (programi lahko trajajo največ 35 mesecev). Vodja šole je dolžan zaključiti svoje izobraževanje za vodenje (izobraževanje za funkcijo/položaj) do konca tretjega leta po imenovanju na vodstveni položaj. Izobraževanje za vodenje šole velja največ sedem let po zaključku usposabljanja. Če ima vodja šole daljši, npr. podvojeni mandat, mora nadaljevati z nadaljnjim izobraževanjem in usposabljanjem in sodelovati v izobraževanju za inovacije za vodje šol (izobraževanje za funkcijo/položaj). Izobraževanje za inovacije za vodje šol mora biti zaključeno pred datumom poteka predhodnega izobraževanja za vodenje šol. Veljavnost izobraževanja za inovacije za vodje šol (izobraževanje za funkcijo/položaj) je pet let po zaključku.

Cilj izobraževanja za vodenje šol je oblikovanje in razvoj strokovnih kompetenc, ki jih vodje šol potrebujejo za uspešno upravljanje s šolo (ali šolsko ustanovo).

Izobraževanje za vodenje šol (izobraževanje za funkcijo/položaj) lahko načeloma zagotovijo tri vrste institucij:

- institucije za nadaljnje izobraževanje in usposabljanje, ki jih ustanovi Ministrstvo za šolstvo, znanost, raziskave in šport,
- izobraževalne ustanove, ki jih ustanovijo drugi organi nacionalne uprave,
- institucije za višje in visokošolsko izobraževanje,
- cerkev ali župnija (cerkvene šole, ki jih ustanovijo cerkve ali verske skupnosti – izobraževanje za vodje cerkvenih šol in cerkvenih šolskih ustanov).

V praksi izobraževanje za vodenje šol in izobraževanje za inovacije večinoma izvaja Center za didaktiko in pedagogiko, ki je javna organizacija za izobraževanje in usposabljanje učiteljev in je podrejena neposredno slovaškemu Ministrstvu za šolstvo, znanost, raziskave in šport (www.mpc-edu.sk). Center je v Bratislavi, glavnem mestu Slovaške republike. Za potrebe pokrivanja vseh slovaških regij ima osem regijskih pisarn v različnih predelih države.

Kot ponudnik nadaljnega izobraževanja in usposabljanja za pedagoške in strokovne delavce na šolah in šolskih ustanovah Center za didaktiko in pedagogiko trenutno vodi dva obsežna in pomembna nacionalna projekta Evropskih socialnih skladov. Eden od njiju je namenjen širši ciljni skupini pedagoških in strokovnih delavcev (Strokovni in karierni razvoj pedagoških delavcev – učiteljev), medtem ko je drugi namenjen manjši skupini predšolskih učiteljev (Program izobraževanja predšolskih učiteljev v okviru nacionalne reforme šolstva). Ravnateljem sta namenjena dva programa usposabljanja. Prvi je osnovni program upravljanja šole, in sicer *Upravljanje šole in šolske ustanove*, drugi pa *Inovacije in upravljanje šole in šolske ustanove*.

Center za didaktiko in pedagogiko izvaja vse vrste nadaljnega izobraževanja in usposabljanja v skladu z akreditiranimi izobraževalnimi programi. Trenutno je akreditacijo prejelo in je v akreditacijski sistem vključenih približno dvesto izobraževalnih programov za učitelje. Predavatelji v programih so bodisi metodiki in didaktiki ali učitelji nadaljnega izobraževanja in usposabljanja iz centra ali zunanji (pogodbeni) delavci centra (zaposleni v administrativnih službah, regionalnih odborih za šolstvo, državni šolski inšpekciji, univerzitetni učitelji).

Zakon določa, da morajo biti programi izobraževanja za vodenje šol zaključeni z zagovorom pisnega dela (diplome) in končnim izpitom pred tričlansko komisijo, ki jo določi pooblaščen telo institucije, ki program izvaja. Predsednik in člana izpitne komisije podpišejo dokument, ki potrjuje zaključek izobraževanja.

Za ilustracijo različnih tem, s katerimi se ukvarjajo programi izobraževanja za vodstvo šol, navajamo imena modulov, ki spadajo v študijski program *Upravljanje šole in šolske ustanove za ravnatelje in pomočnike ravnateljev osnovnih in srednjih šol*. Program je sestavljen iz naslednjih petih modulov:

- Normativno in ekonomsko upravljanje,
- Upravljanje izobraževalnih procesov v šoli,
- Upravljanje osebja,
- Samorazvoj vodij šol,
- Razvoj šol in šolskih ustanov,

ki skupaj vsebujejo 18 tem. Posledično je tudi izobraževanje za inovacije za vodje šol podobno strukturirano (3 moduli, 9 tem).

Izobraževanje za inovacije za vodje šol (izobraževanje za funkcijo/položaj) se razpiše za osebe, ki so že končale izobraževanje za vodenje šol (izobraževanje za funkcijo/položaj). Cilj takšnega izo-

braževanja je širjenje in izboljševanje strokovnih kompetenc vodij šol, ki so potrebne za standardno izvajanje vodstvenih aktivnosti. Tematsko izobraževanje sledi vsebini izobraževanja za vodenje šol in obsega 60 ur.

Organizatorji izobraževanja za inovacije za vodje šol (izobraževanje za funkcijo/položaj) so enaki kot organizatorji izobraževanja za vodenje šol (izobraževanje za funkcijo/položaj). Za razliko od izobraževanja za vodenje šol se izobraževanje za inovacije za vodje šol zaključi z zaključno predstavitvijo in intervjujem, ki ga izvede izpitna komisija. Kot pri izobraževanju za vodje šol, je izpitna komisija tudi tu sestavljena iz treh članov, ki podpišejo dokument, s katerim se potrdi zaključek izobraževanja.

Vodenje vrtcev – program izobraževanja za inovacije za vodje vrtcev

Center za didaktiko in pedagogiko nadzoruje nacionalni projekt Evropskega socialnega sklada z naslovom *Program izobraževanja predšolskih učiteljev v okviru nacionalne reforme šolstva*. Center je nedavno v sodelovanju z Ministrstvom za šolstvo pripravil nov program izobraževanja za inovacije z imenom *Vodenje vrtcev*, pri pripravi in izvajanju katerega je sodelovalo tudi nekaj akademikov s Pedagoške fakultete Univerze filozofa Konstantina iz Nitre in Univerze Comenius iz Bratislave.

Ciljna skupina programa *Vodenje vrtcev* so predšolski učitelji, ki delajo kot vodje šole (ravnatelji, pomočnik ravnatelja). Glavni cilj programa je izboljševanje strokovnih kompetenc, ki so potrebne za izvajanje vodstvenih aktivnosti, predvsem tistih, ki so osredotočene na razvijanje pravnega zavedanja vodij vrtcev in razvijanje kreativnosti v izvajanju vodstvenih aktivnosti v skladu z zahtevami prakse (zaključki analize potreb pedagoške prakse, izvedene na podlagi raziskave v okviru projekt za *Izobraževanje pedagoških uslužbencev v vrtcih za oblikovanje šolskih izobraževalnih programov*) in rezultatov državne šolske inšpekcije. Študijski program je razdeljen v tri module. Vsak izmed njih ima določene cilje in teme (ki jih je mogoče posodablјati v skladu s spremembami zakonodaje):

- Normativno upravljanje,
- Upravljanje sprememb izobraževalnega procesa,
- Vrednotenje in razvoj pedagoških in strokovnih uslužbencev v vrtcu.

Normativno upravljanje

Cilja modula:

- 1.1 spoznavanje pravne podlage za upravljanje in delovanje vrtcev in posebnih vrtcev v skladu z zakonodajo,
- 1.2 učenje reševanja določenih težav, povezanih z upravljanjem vrtcev in posebnih vrtcev v skladu z zakonodajo.

Teme in podrobni opis vsebine tem (skupaj 16 ur):

1. Veljavna zakonodaja in drugi pravni akti, povezani z upravljanjem in delovanjem vrtcev (osebno izobraževanje, 8 ur):
 - a) pravna podlaga za delovanje vrtcev (zakoni, pravilniki, direktive, metodološka navodila), ki predstavlja sestavni del procesa reforme izobraževalnega sistema, spremembe glede pedagoških delavcev in njihovega nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja,
 - b) notranji standardi in pravilniki v vrtcih, ki urejajo organizacijo vzgojnih in izobraževalnih procesov, administrativni nadzor in organizacija dela v vrtcih.
2. Izbrana in aktualna vprašanja glede upravljanja šole v skladu z zakonodajo (osebno izobraževanje, 8 ur):
 - a) vrtec kot šola, ki zagotavlja določeno raven izobraževanja, certifikat o predšolski izobrazbi, vrtec kot pravni subjekt, vrtec brez pravne osebnosti,
 - b) ravni upravljanja vrtca (makro, mezo in mikro raven),
 - c) upravljanje vrtca – vodenje pedagoških delavcev; inšpekcija in vrednotenje,
 - d) svetovalna telesa ravnatelja,
 - e) sprejem otrok v vrtec,
 - f) odločitve ravnatelja vrtca (posebnosti vrtcev z dodeljenimi razredi; povezane šole, osnovne šole z vrtci),
 - g) pedagoška dokumentacija in njena administracija,
 - h) zunanja evalvacija kakovosti izobraževanja in vzgoje, ki jo izvaja državna šolska inšpekcija.

Upravljanje prenove izobraževalnega procesa

Cilji modula:

- 2.1 spoznavanje osnove (izhodiščnih točk) za prenovo izobraževalnih programov in osnovna izhodišča procesov sprememb

- v izobraževanju skozi samoevalvacijo šolskih izobraževalnih programov,
- 2.2 spoznavanje oblikovanja načrta za samoevalvacijo šolskega izobraževalnega programa,
- 2.3 oblikovanje procesa upravljanja s spremembami v povezavi z zaključki in rezultati analize izobraževalnega procesa.

Teme in podrobni opis vsebine tem (skupaj 24 ur):

1. Osnove prenove šolskih programov in samoevalvacije šolskega izobraževalnega programa (osebno, 8 ur):
 - a) zakonska določenost prenove izobraževalnih programov, politika šolske izobrazbe (izjava vlade o politiki),
 - b) cilji prenove izobraževalnih programov, tematika izobraževalnih programov po modelu v dveh ravneh, funkcije vrtca,
 - c) izobraževalni standardi (standardi vsebine, standardi dosežkov) s teoretskega vidika,
 - d) priporočila Evropskega parlamenta in Sveta Evropske unije z dne 18. decembra 2006 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje (2006/g62/ES),
 - e) ključne kompetence otrok kot osnova za državni in šolski izobraževalni načrt,
 - f) kompetence učitelja kot nosilca prenove izobraževalnega programa,
 - g) osnove samoevalvacije šolskega izobraževalnega programa,
 - h) uporaba teorije upravljanja sprememb v inovacijah v šolskem izobraževalnem načrtu.
2. Osnove (izhodiščne točke) in procesi upravljanja sprememb (osebno izobraževanje, 8 ur):
 - a) evalvacija šolskega izobraževalnega programa kot celote (cilji vzgoje in izobraževanja, usmerjenost, spoštovanje posebnosti vrtca, izobraževalni program, nadaljnje izobraževanje in usposabljanje),
 - b) evalvacija načrtovanja izobraževalnih aktivnosti, vključno s presojo strategij izobraževalnih aktivnosti,
 - c) evalvacija rezultatov vzgoje in izobraževanja z vidika učiteljskih aktivnosti poučevanja in otroških aktivnosti učenja – evalvacija in samoevalvacija, faze, kriteriji, kazalniki, standardi, orodja,

- d) evalvacija pogojev za vzgojo in izobraževanje (vključno s kulturo in razpoloženjem v vrtcu),
 - e) evalvacija kakovosti upravljanja (upravljanje vzgojno-izobraževalnih procesov, upravljanje s človeškimi viri, upravljanje finančnih in materialnih virov),
 - f) zunanja evalvacija šolskega izobraževalnega programa, ki jo izvaja državna šolska inšpekcija,
 - g) poročilo o samoevalvaciji – poročilo o nivoju vzgojno-izobraževalnih aktivnosti, njihovih rezultatih in pogojih.
3. Proces upravljanja sprememb glede na rezultate analiz vzgojno-izobraževalnega procesa (osebno izobraževanje, 8 ur):
- a) osnove (izhodišča) procesov prenove vzgoje in izobraževanja; identifikacija potreb po spremembah, tveganj in nevarnosti – analize SWOT, STEPE, RADAR,
 - b) vloga ravnatelja in učitelja v procesu prenove vzgoje in izobraževanja,
 - c) določanje programa prenove procesov vzgoje in izobraževanja; faze procesa prenove vzgoje in izobraževanja; organizacija in izvajanje prenove,
 - d) sodelovanje pedagoškega osebja pri izvajanju sprememb.

Vrednotenje in razvoj pedagoških in strokovnih uslužbencev v vrtcu

Cilji modula:

- 3.1 pridobivanje znanja za evalvacijo profila kompetenc pedagoških in strokovnih delavcev v povezavi s cilji šolskega izobraževalnega programa in strokovnimi standardi,
- 3.2 pridobivanje znanja za oblikovanje sistema vrednotenja pedagoškega in strokovnega dela in sistema za oblikovanje nadomestil za pedagoške in strokovne delavce,
- 3.3 pridobivanje znanja za oblikovanje letnega načrta nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja na podlagi izobraževalnih potreb pedagoških in strokovnih delavcev v vrtcih glede na izvedeni šolski izobraževalni program.

Teme in podrobni opis vsebine tem (skupaj 20 ur):

- 1. Inovacije v vodenju šolskega osebja (osebno izobraževanje, 4 ure):
 - a) pravna podlaga za vodenje osebja,

- b) inovacije v vodenju osebja,
 - c) strategije vodenja osebja,
 - d) delovna mobilnost pedagoških delavcev,
 - e) etika vodenja osebja in informacijskega sistema za osebje.
2. Kompetenčni profil pedagoških in strokovnih delavcev v šoli (osebno izobraževanje, 6 ur):
- a) pravna podlaga za strokovni razvoj in oblikovanje profila kompetenc pedagoških delavcev,
 - b) ostala izhodišča za oblikovanje profila kompetenc učitelja,
 - c) opis delovnih aktivnosti pedagoških delavcev in strokovnih delavcev, ki delajo v vrtcih,
 - d) posebnosti učiteljskega poklica (predšolski učitelji) na Slovaškem in drugod,
 - e) oblikovanje/predlog profila kompetenc ravnatelja vrtca glede na izvedeni šolski izobraževalni program,
 - f) oblikovanje/predlog profila kompetenc učitelja v vrtcu glede na izvedeni šolski izobraževalni program.
3. Sistem za presojo izvajanja pedagoških in strokovnih aktivnosti, sistem za nadomestila pedagoških in strokovnih delavcev (osebno izobraževanje, 6 ur):
- a) tematika in namen vrednotenja pedagoških delavcev, pravna podlaga,
 - b) kriteriji, metode in orodja za vrednotenje pedagoških delavcev, letni razgovor,
 - c) motivacija pedagoških delavcev, zagotavljanje povratnih informacij o delu,
 - d) zakonodajne okoliščine nadomestil za pedagoške delavce.
4. Načrtovanje nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja pedagoških in strokovnih delavcev (osebno izobraževanje, 4 ure):
- a) pravna podlaga za oblikovanje načrta in sistema nadaljnje izobraževanja in usposabljanja učiteljev,
 - b) ponudniki določenih vrst nadaljnje izobraževanja in usposabljanja,
 - c) analiza izobraževalnih potreb pedagoških delavcev; specifikacija znanja, sposobnosti, spretnosti in možnosti pedagoških delavcev,

- d) določanje prioritet in ciljev nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja v vrtcu; izobraževanje za uvajanje in prilagajanje učiteljev začetnikov,
- e) upravljanje kariere pedagoškega delavca v okviru strokovnega razvoja,
- f) sklepi Sveta EU z dne 26. novembra 2009 o strokovnem razvoju učiteljev in vodstva šol (2009/C 302/4),
- g) predlog načrta nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja,
- h) individualni načrt osebnega in strokovnega razvoja.

Predavatelji, ki izvajajo program, so pedagoški delavci Centra za didaktiko in pedagogiko, pogodbeni zunanji delavci regijskih odborov za šolstvo, državne šolske inšpekcije, Ministrstva za šolstvo, Državnega inštituta za izobraževanje, ustanov višjega šolstva, vrtcev ipd.

Osebe, ki uspešno zaključijo izobraževanje, pridobijo:

- za obseg izobraževalnega programa 12 kreditnih točk,
- za težavnost in metodo zaključevanja 3 kreditne točke
- oz. skupaj 15 kreditnih točk.

Za uspešen zaključek študijskega programa je potrebno izpolniti osnovne zahteve:

- najmanj 80 % udeležbo celotnega obsega poučevanja,
- opravljene praktične naloge, ki jih v skladu s kriteriji določajo predavatelji,
- zagovor zaključne predstavitve,
- opravljen zaključni intervju.

Zadnji dve alineji predstavljata način zaključka izobraževalnega programa v obliki zaključne predstavitve in intervjuja pred tričlansko izpitno komisijo. Predstavitev in intervju sta povezana z vsebino enega od zgoraj navedenih modulov. Zaključno predstavitev je potrebno oddati v elektronski in tiskani obliki. Dokazilo o uspešnem zaključku izobraževalnega programa je (v skladu s pravilniki, ki urejajo izobraževanje za inovacije) potrdilo o opravljenem programu izobraževanja za inovacije.

Zaključek

Nova šolska zakonodaja na Slovaškem se poskuša odzivati na trenutne potrebe šol in njihovega vodstva. Novo sprejeti Učiteljski

zákon (Zákon č. 317/2009) je v praxo vnesel nekatere nove principe za zagotavljanje različnih vrst nadaljnega izobraževanja in usposabljanja pedagoških in strokovnih delavcev in hkrati uredil zakonsko podlago za njihovo realizacijo. Zakon je bil sprejet nedavno, zato je težko oceniti njegov prispevek in vpliv na kakovost izobraževanja in kakovost upravljanja šol in šolskih ustanov. Prihodnost bo pokazala, v kakšni meri bodo uvedene spremembe vplivale na rezultate šolskih aktivnosti.

Literatura

Zákon č. 317/2009 Z.z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch v znení neskorších zmien a doplnkov. <http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=209136&FileName=zz2009-00317-0209136&Rocnik=2009>

- Dr. Mária Pisoňová in dr. Alena Hašková prihajata iz Univerze Konštantína Filozofa, iz Slovaške. *ahaskova@ukf.sk*